

6 Turvallisuudentunne horjuu

Venäjä ja terrorismi huolettavat suomalaisia

Ilkka Haavisto

- Suomalaiset ovat huolestuneita Venäjän kehityksestä. Jopa 83 prosenttia vastaajista pitää naapuriamme epävakana ja arvaamattomana. Joka toinen (50 %) pitää Venäjää sotilaallisena uhkana, ja heidän määränsä on kasvanut liki 20 prosenttiyksikköä vuodesta 2005.
- Venäjän talouden ja demokratian katsotaan olevan kaltevalla pinnalla. Nopeasti kehittyvänä ja vaurastuvana Venäjää pitää enää seitsemäsosa (14 %) ja kehittyvänä demokratiana vielä pienempi osa (6 %) suomalaisista.
- Venäjän nähdään luisuvan yhä etäämmälle Euroopasta, sillä vain neljäsosa (25 %) katsoo Venäjän kuuluvan eurooppalaiseen kulttuuri-piiriin. Näin ajattelevien osuus on pienentynyt 20 prosenttiyksikköä edellisestä mittauksesta.
- Naapurimaan kehityksestä ei kuitenkaan haluta syyllistää sen kansalaisia. Päinvastoin, aiempaa useampi (54 %) pitää venäläisiä ihmisinä miellyttävinä.
- Ukrainan kriisi on muuttanut suomalaisten suhtautumista Nato-jäsenyyteen myönteisemmäksi. Joka neljäs (26 %) suhtautuu mahdolliseen Nato-jäsenyyteen myönteisesti, neljä kymmenestä (43 %) kielteisesti.
- Venäjän ohella suomalaisia huolettaa myös terrorismi. Kaksi kolmesta (67 %) katsoo, että terrorismin uhka on kasvanut Suomessakin.
- Suomalaiset suhtautuvat kansainvälisyyteen varauksellisesti. Joka toinen (49 %) katsoo, että maamme on mennyt liian pitkälle globalisaatioon ja toivoo, että voisimme palata kohti kansallisempaa taloutta ja politiikkaa.
- Eurokriisin alkuvuoden käänneet eivät hetkauttaneet suomalaisten suhtautumista EU-jäsenyyteen tai yhteisvaluutta euroon. EU-jäsenyyteen suhtautuu myönteisesti 42 prosenttia suomalaisista ja 27 prosenttia kielteisesti.

Suomen kansainvälinen ympäristö on muuttunut epävakammaksi jo vuosien ajan. Eurooppa ei ole enää vakauden ja rauhan tyyssija. Venäjän ja lännen suhteet ovat kärjistyneet kireimmilleen sitten Neuvostoliiton

hajoamisen. Tämä näkyy myös suomalaisten käsityksissä suuresta naapuristaan. (Kuvio 1.)

Liki kaikkien (87 %) mielestä Venäjä on meille tärkeä kauppakumppani. Yhteiskuntana se ei kuitenkaan suomalaisten mielestä ole terveellä pohjalla. Päinvastoin, kahdeksan kymmenestä (83 %) pitää sitä epävakaina ja arvaamattomana.

Huoli Venäjän epävakaudesta on lisääntynyt kymmenessä vuodessa huomattavasti, parikymmentä prosenttiyksikköä. (Kuvio 2.)

Dramaattisin muutos suomalaisten käsityksissä Venäjästä koskee kuitenkin turvallisuutta. Joka toinen (50 %) arvioi Venäjän olevan merkittävä sotilaallinen uhka. Vajaa neljännes (23 %) torjuu väitteen.

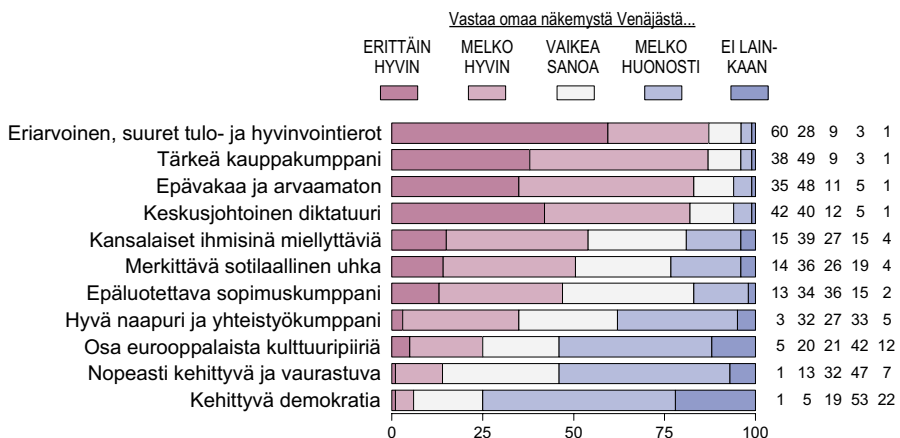
Joka toinen arvioi Venäjän olevan merkittävä sotilaallinen uhka

Asia jakaa jossain määrin mielipiteitä lähinnä puoluekannan mukaan siten, että vasemmistoliittoa (29 % pitää uhkana) ja vihreitä (37 %) äänestävät painottavat Venäjän sotilaallista uhkaa selvästi RKP:n (66 %) ja perussuomalaisten kannattajia (64 %) vähemmän. (Kuvio 3.)

Kaksi asiaa tekee muutoksesta erityisen merkittävän. Yksi on sen suuruus. Kymmenen vuotta sitten uhkakuvia näki parikymmentä prosenttiyksikköä pienempi joukko ja suurin vastaajaryhmä kielsi merkittävän uhan olemassaolon.

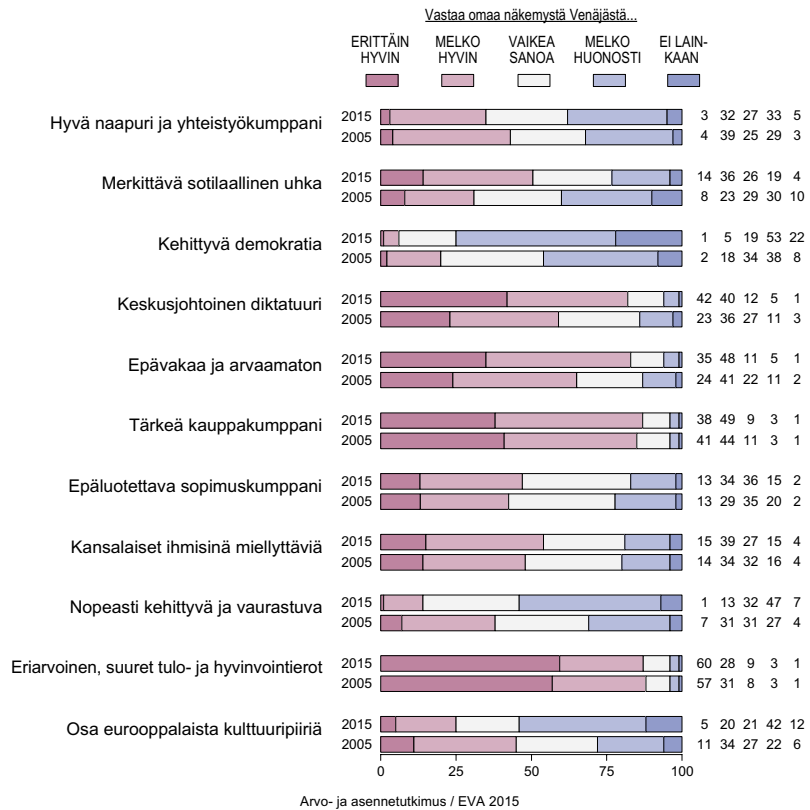
Toinen tekijä on se, että vastakkainasettelu Venäjän kanssa on asia-tila, joka menee suomalaisten mukavuusalueen ulkopuolelle. Suomalaisten tapaa suhtautua Venäjään on koko sodanjälkeisen ajan leimannut usko ja pyrkimys yhteistyöhön. Venäjä ei ehkä ole ollut ihanteellinen naapuri, mutta sen kanssa on yleensä tultu toimeen.

Kuvio 1. MITEN ERI VÄITTEET JA LUONNEHDINNAT VASTAAAVAT SITÄ KUVA, JOKA ITSELLÄ ON NYKYISESTÄ VENÄJÄSTÄ (%).

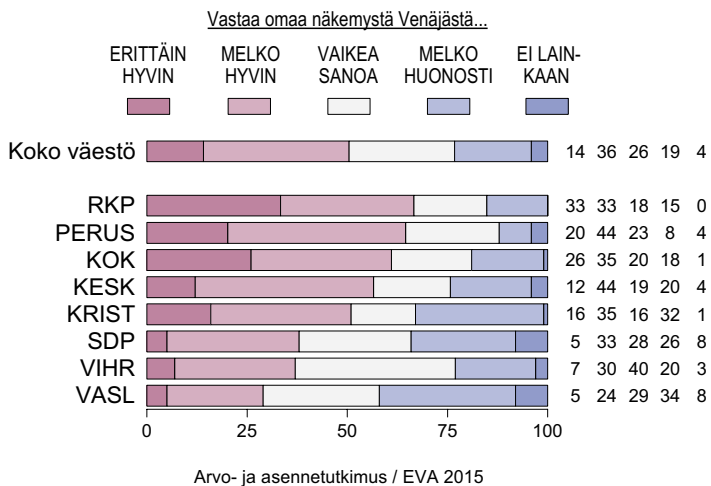

Arvo- ja asennetutkimus / EVA 2015

Kuvio 2. MITEN ERI VÄITTEET JA LUONNEHDINNAT VASTAAVAT KUVAA NYKYISESTÄ VENÄJÄSTÄ: ARVIOT VUOSINA 2005 JA 2015 (yhteiset arviointikohteet, %).

Kuvio 3. NÄKEMYKSET NYKYISESTÄ VENÄJÄSTÄ: MERKITÄVÄ SOTILAALLINEN UHKA (%).

Nyt usko tähänkin näyttäisi horjuvan, sillä hyvänä naapurina ja yhteistyökumppanina Venäjää pitää vain reilu kolmasosa (35 %) suomalaisista hieman useamman (38 %) ollessa toista mieltä. Noin joka toinen (47 %) pitää Venäjää epäluotettavana sopimuskumppanina ja vain kuudesosa (17 %) on eri mieltä.

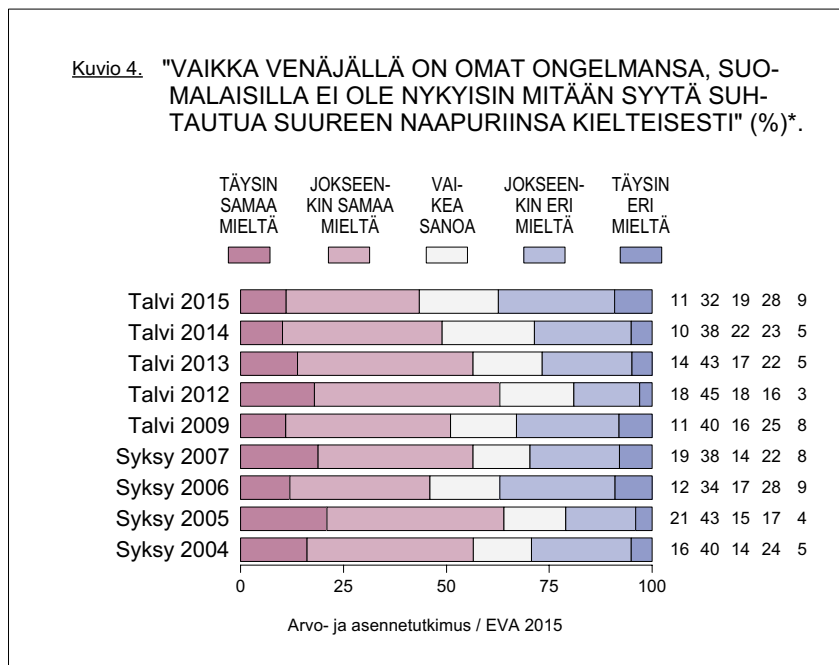
Demokratia ja talous kaltevilla pinnalla

Aiemmissa tutkimustuloksissa siintänyt optimismi Venäjän yhteiskunnallisen kehityksen suhteen on kadonnut. Suomalaisen mielestä venäläinen yhteiskunta on ottanut huomattavasti takapakkia sekä demokraatiassa että taloudessa.

Liki kaikki (88 %) pitävät Venäjää eriarvoisena, suurten tulo- ja hyvinvointierojen yhteiskuntana. Suhtautuminen venäläisen yhteiskunnan eriarvoisuuteen on ennenkin ollut kriittistä.

Eriarvoisuus ei kuitenkaan selity yhtenä kehittyvälle taloudelle tyyppillisenä ominaisuutena, sillä suomalaiset eivät yksinkertaisesti enää pidä Venäjää kehittyvänä taloutena. Vain seitsemäsosa (14 %, aiemmin 38 %) katsoo, että Venäjä olisi nopeasti kehittyvä ja vaurastuva. Enemmistö (54 %) torjuu käsityksen ja pitää täten Venäjää enemmänkin paikallaan polkevana tai taantuvana taloutena.

Venäjää ei ole aiemminkaan pidetty demokratian mallimaana, mutta nyt sen demokratiakehityksen nähdään pysähtyneen käytännössä koko-

* Vuosien 2005, 2007 ja 2012 tulokset perustuvat EVAn EU-asennetutkimukseen.

naan. Vain marginaalisen pieni osa vastaajista (6 %) pitää sitä kehittyvänä demokratiana. Kolme neljästä (75 %) torjuu käsityksen.

Suomalaisten tulkinta venäläisen demokratian tilasta on synkistynyt rajusti, kolmekymmentä prosenttiyksikköä kymmenessä vuodessa. Samalla suomalaisten käsitys venäläisen yhteiskunnan autoritaarisuudesta on voimaistunut miltei yhtä paljon. Neljä viidestä (82 %) pitää Venäjää keskusjohtoisena diktatuurina.

Neljä viidestä pitää Venäjää keskusjohtoisena diktatuurina

Venäjän vakaus, talous ja demokratia ovat siis suomalaisten mielissä syöksykierteessä. Vastuussa tästä näyttäisi kuitenkin olevan lähinnä Venäjän johto, ei koko maa tai sen kansalaiset kollektiivina.

Näin voidaan päätellä siitä, että suomalaisten käsitys venäläisistä kanssaihmisinä ei ole rapistunut. Päinvastoin, enemmistö (54 %) suomalaisista pitää venäläisiä miellyttävänä ihmisinä ja toista mieltä on vain viidennes (19 %).

Käsitys venäläisistä on hieman myönteisempi kuin kymmenen vuotta sitten. Se selittynee pitkälti sillä, että venäläiset ovat tulleet tutummiksi, kun esimerkiksi turismi on lisääntynyt.

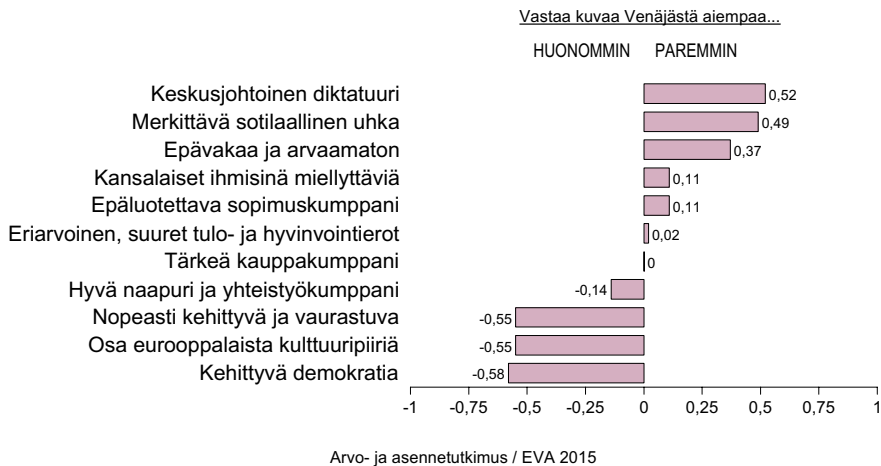
Myös suomalaisten halu ymmärtää Venäjää ja sen toimintaa on edelleen verraten suurta. Hieman yli neljä kymmenestä (43 %) on sitä mieltä, että vaikka Venäjällä on omat ongelmansa, suomalaisilla ei ole nykyisin mitään syytä suhtautua suureen naapuriinsa kielteisesti (kuvio 4). Jonkin verran harvalukuisempi joukko (37 %) on asiasta toista mieltä. Varsin monet ovat siis edelleen taipuvaisia suhtautumaan Venäjään pikemmin ymmärtäväisesti kuin kielteisesti.

Käsitys venäläisistä on hieman myönteisempi kuin kymmenen vuotta sitten

Ei kuitenkaan ole yllättävää, että vastausjakauma on koko mittausajan kielteisin. Samaten aiemmin mittauksesta toiseen vaihdellut suhtautuminen on muuttunut kielteisemmäksi jo kolmena mittauskertana peräkkäin. Kaiken kaikkiaan suhtautumisen muutos kielteiseen suuntaan viimeisten kolmen vuoden aikana on huomattava, yhteensä parikymmentä prosenttiyksikköä.

Yhteenvedo suomalaisten Venäjä-kuvan muutoksesta jää melko lohduttomaksi (kuvio 5). Useimmat kielteiseksi mielletävät piirteet ovat vahvistuneet ja myönteiset heikentyneet. Suomalaiset ovat kääntäneet myös kelkkansa käsityksessään siitä, onko Venäjä osa eurooppalaista kulttuuripiiriä. Kun vielä kymmenen vuotta sitten näin ajatteli hieman alle joka toinen (45 %), on osuus nyt kutistunut kaksikymmentä prosenttiyksikköä, yhteen neljännekseen (25 %).

Kuvio 5. MITEN ERI VÄITTEET JA LUONNEHDINNAT VASTAAVAT KUVAA VENÄJÄSTÄ: ARVIOT VUOSINA 2005 JA 2015 (asteikkokeskiarvojen erotukset, yhteiset arviointikohteet).

Venäjä-suhteita pitää hoitaa kahdenvälisesti

Yhden suosituksen tulkinnan mukaan Suomi on ulkosuhteissaan luonnostaan erityistapaus – sekä historiansa että maantieteensä vuoksi. Maamme on osa läntistä arvoyhteisöä, mutta sen tulee myös kaikissa tilanteissa ylläpitää erityisiä yhteistyösuhteita Venäjään. Hoidamme omat asemamme hyvin, emme ärsytä ketään ja vältämme sotkeutumista muiden asioihin ja ongelmiin. Näin Suomi luo itselleen turvaa ja liikkumatilaa sellaisissakin tilanteissa, joissa lännen ja Venäjän välit jostain syystä kiristyisivät.

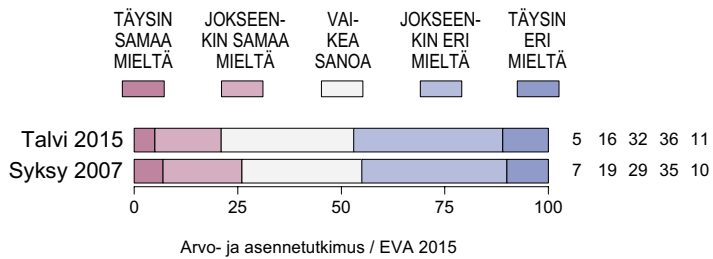
Vaihtoehdoisen tulkinnan mukaan kuuluminen läntiseen arvoyhteisöön ei ole pelkkä henkinen tila, vaan sen pitäisi myös näkyä sitoutumisena yhteiseen politiikkaan. Käytännössä pyrkimys oman linjan vetämiseen suurvallan naapurina ei luo liikkumatilaa vaan johtaa itsesensuuriin ja tasapainoiluun, joka jättää Suomen aseman epäselväksi. Jos Suomi on maa joka joustaa, on se myös maa, jonka voi laittaa joustamaan. Pahimmillaan joudumme pelinappulaksi suurvaltojen ja niiden johtajien välisessä pelissä.

Mitä sitten vahva sitoutuminen lännen yhteiseen politiikkaan voisi tarkoittaa käytännössä? Esimerkiksi sitä, että Suomi hakisi useammin selkänöjää kanssakäymiseensä Venäjän kanssa muista EU-maista.

Kansa ei kuitenkaan innostuisi tällaisesta. Vain viidesosa (21 %) on sitä mieltä, että Suomen kannattaisi hoitaa Venäjä-suhteitaan enenevästi EU:n kautta eikä kahdenkeskisesti. Miltei joka toinen (47 %) torjuu väittämän. (Kuvio 6.)

Tulos tarkoittaa, että selvästi suurin vastaajaryhmä pitää Suomen ja Venäjän kahdenvälistä yhteydenpitoa tärkeänä ja ensisijaisena tapana

Kuvio 6. "SUOMEN KANNATTAISI HOITAA VENÄJÄ-SUHTEITAAN ENENEVÄSTI EU:n KAUTTA EIKÄ KAHDENKESKISESTI*" (%).

*Vuoden 2007 tulos perustuu EVAn EU-asennetutkimukseen. Ilmaisen 'kahdenkeskisesti' tilalla oli tuolloin 'kahdenvälisesti'.

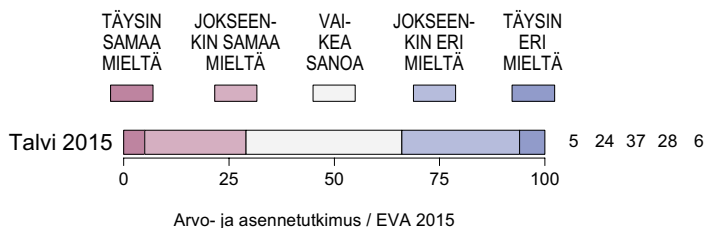
hoitaa Venäjä-suhteita. Kysymyksen vaikeudesta kertoo korkeaksi (32 %) jäävä epätietoisien osuus. Asioiden hoitaminen monenvälisesti saa nyt jopa hieman vähemmän kannatusta kuin edellisellä mittauskerralla kahdeksan vuotta sitten.

Mutta kuinka hyvin Suomi on pärjännyt Venäjä-suhteissaan? Suomi on pysynyt EU:n Venäjä-pakotteiden takana, mutta viestittänyt vastentahtoisuuttaan niiden kiristämistä kohtaan. Suomi edistää energia-alan yhteistyötä venäläisten tahojen kanssa siinä missä useimmat EU-maat ovat toistaiseksi vetäytyneet tai pidättäytyneet vastavista hankkeista. Suomen johtoa on vierailuttu Venäjällä, vaikka EU-maiden johtajat ovat pääsääntöisesti pidättäytyneet tapaamisista.

Onko tämä suomettumista? Ei ole, jos kansalaisilta kysytään. Vain kolme kymmenestä (29 %) katsoo, että kasvanut Venäjän uhka on jo johtanut maassamme lisääntyneeseen suomettumiseen (kuvio 7). Toisaalta

Vain 29 % katsoo Venäjän uhan johtaneen lisääntyneeseen suomettumiseen

Kuvio 7. "KASVANUT VENÄJÄN UHKA ON JO JOHTANUT MAASSAMME LISÄÄNTYNEESEEN 'SUOMETTUMISEEN'" (%).

väitettä suometumisesta ei tarkkaan ottaen torjutakaan, sillä vain kolmannes (34 %) on asiasta eri mieltä. Suurin vastaajaryhmä (37 %) koostuu epätietoisista.

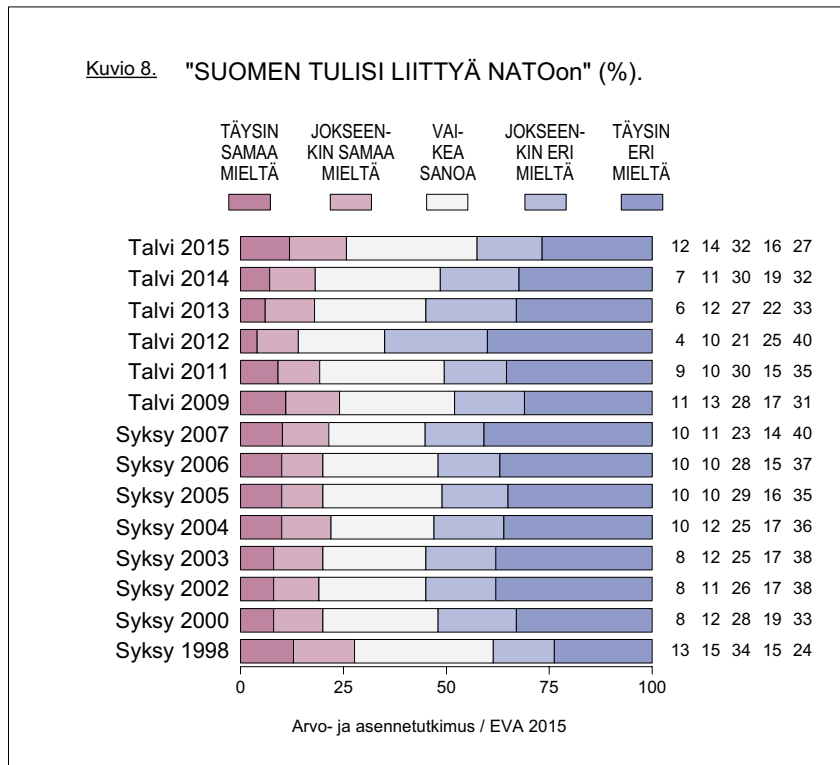
Useimmin merkkejä lisääntyneestä suometumisesta näkevät RKP:n ja vihreiden kannattajat. Eniten torjuvaan suuntaan nojaavat vasemmistopuolueita äänestävät.

Nato-jäsenyyden suosio kasvanut selvästi

Suomalaiset ovat perinteisesti asennoituneet sotilaalliseen liittoutumiseen torjuvasti. Asenteissa on kuitenkin viimeisen vuoden aikana tapahtunut näkyvä, kahdeksan prosenttiyksikön kokoinen siirtymä kohti Nato-jäsenyydelle myönteisempiä kantoja.

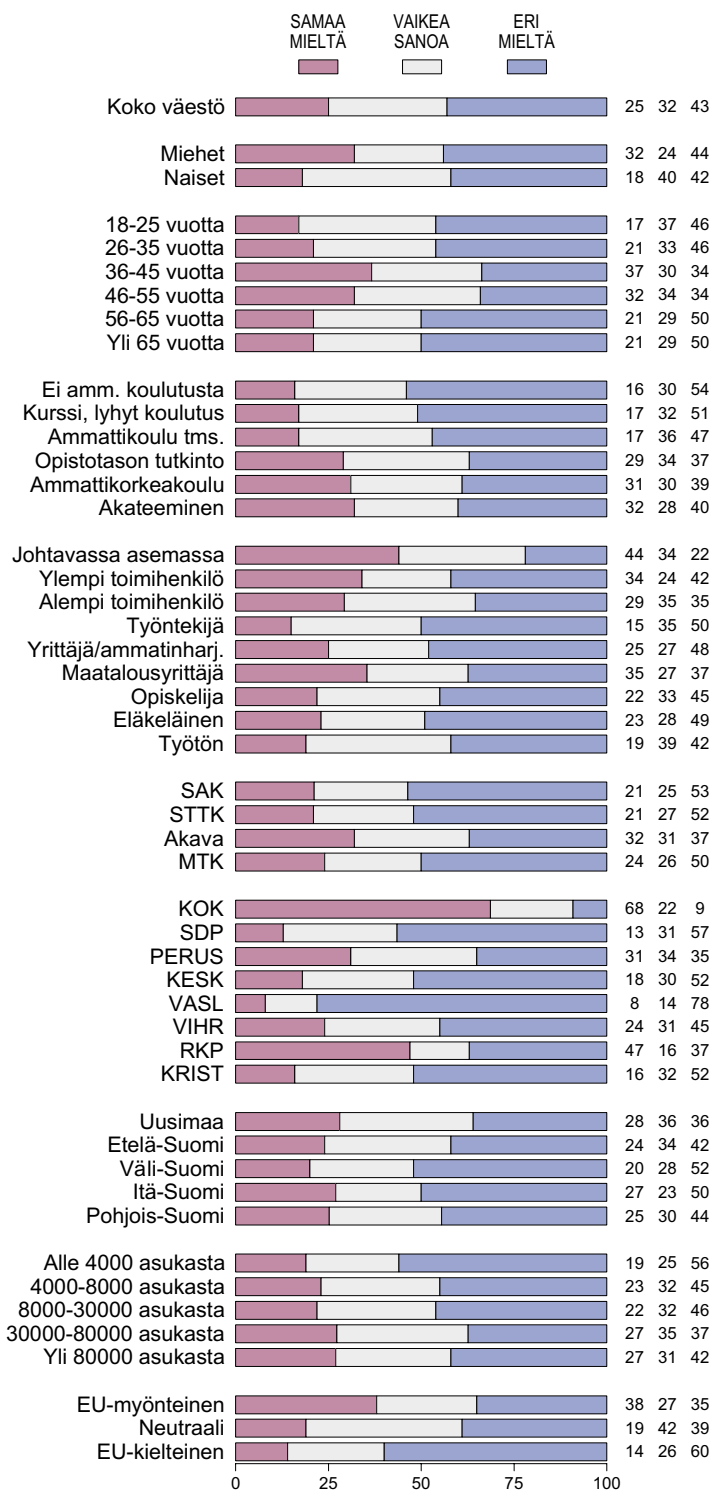
Nato-kannatuksen alhaisesta lähtötasosta johtuen kansaa ei tämänkertaisen muutoksen jälkeenkään voi luonnehtia erityisen Nato-henkiiseksi. Nyt joka neljäs suomalainen (26 %) katsoo, että Suomen tulisi liittyä Natoon. (Kuvio 8.)

Paljon suurempi joukko, neljä kymmenestä (43 %) vastustaa edelleen mahdollista Nato-jäsenyyttä. Kannastaan epävarmojen osuus on suuri, peräti kolmannes (32 %).

* Vuosien 2003, 2005, 2007 ja 2012 tulokset perustuvat EVAn EU-asennetutkimukseen.

Kuvio 9. "SUOMEN TULISI LIITTYÄ NATOon" (%).

Arvo- ja asennetutkimus / EVA 2015

Pidemmällä aikavälillä suomalaisten voimakas Nato-vastaisuus on kuitenkin vähentynyt selvästi. Vuodesta 2012 lähtien Nato-jäsenyyteen kielteisesti suhtautuvien osuus on vähentynyt yhteensä 22 prosenttiyksikköä. Myös pidemmän aikavälin katsannossa asenteet ovat näkyvästi pitkän aikavälin keskiarvoa myönteisemmät. Kaiken kaikkiaan tämänkertainen tulos on Nato-myönteisin sitten vuoden 1998.

Väestöryhmittäiset erotellut kertovat suurista mielipide-eroista (kuvio 9). Kokoomusta äänestävät ovat laajalti Nato-jäsenyyden kannalla, vasemmistoliiton kannattajat taas vähintään yhtä tiukasti jäsenyyttä vastaan. Muiden puolueiden äänestäjistä suurimmat vastaajaryhmät, RKP:n

kannattajia lukuun ottamatta, torjuvat jäsenyyden, jos kohta esimerkiksi perussuomalaisia äänestävien ryhmässä puntit ovat liki tasan. Vähemmän koulutetut ja heikommas-

sa sosioekonomisessa asemassa olevat väestöryhmät suhtautuvat mahdolliseen jäsenyyteen koulutettua väestönsaa torjuvammin.

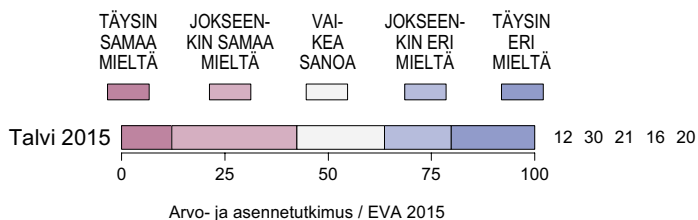
Tärkeintä selitystä Nato-kantojen muutokselle ei tarvinne arvuutella. Se löytyy epäilemättä Venäjän viimeaikaisista toimista ja siitä, että joka toinen pitää Venäjää nykyisin merkittävänä sotilaallisen uhkana.

Kysyttäessä suoraan Venäjän viimeaikaisen toiminnan yhteyttä Nato-kantaan osoittautuu, että varsin monen mieli on muuttunut. Neljä kymmenestä (42 %) katsoo, että Ukrainan kriisi ja Venäjän toimet ovat muuttaneet heidän suhtautumistaan Nato-jäsenyyteen aiempaa myönteisemmäksi (kuvio 10). Väitteen torjuu reilu kolmannes (36 %).

Tämän kolmanneksen voidaan ajatella olevan Nato-jäsenyyttä vastustavien joukon kova ydin, joka sulkisi pois mahdollisen jäsenyyden useimmissa tilanteissa. Väittämän torjuvien joukosta voi kuitenkin löytyä myös Nato-myönteisiä, jotka olivat Nato-jäsenyyden vankkumattomia kannattajia jo ennen viimeaikaisia tapahtumia.

Ukrainan kriisi on muuttanut suhtautumista Nato-jäsenyyteen

Kuvio 10. "UKRAINAN KRIISI JA VENÄJÄN LISÄÄNTYNEET SOTILAALLISET TOIMET OVAT MUUTTANEET SUHTAUTUMISTANI MAAMME MAHDOLLISEEN NATO-JÄSENYYTEEN AIEMPAA MYÖNTEISEMMÄKSI" (%).

Suomikin voi olla terrorismin kohdema

Maamme mahdollisen Nato-jäsenyyden suosion nousu voi liittyä osin myös muihin uhkakuviin. Maailmalta löytyy lukuisia kriisipesäkkeitä, eikä niiden määrä ei ole ainakaan vähenemään päin. Terrorismin vastainen sota jatkuu vastustajan muuttaessa muotoaan ja nimeään koko ajan.

Kansainvälinen terrorismi on saanut uutta vettä myllyynsä Lähi-idän ja arabimaiden levottoman tilanteen seurauksena. Sotaa terrorismia vastaan ei ole voitettu, vaan se jatkuu muun muassa Irakissa ja Syyriassa, jossa kansainvälinen yhteisö taistelee raakalaismaista ISIS-järjestöä vastaan.

Melkein joka toinen arvioi, että Suomen pitää osallistua kriisinhallintatehtäviin

Valitettavasti tällä sodalla on myös rintamalinja, joka kulkee terroristisolujen ja länsimaiden turvallisuusviranomaisten välillä. Tästä saatiin tuoretta näyttöä tämän vuoden alussa Pariisissa tehtyjen iskujen myötä. Mutta ei kai piskuinen ja syrjäinen Suomi ole terroristien kohteiden listalla?

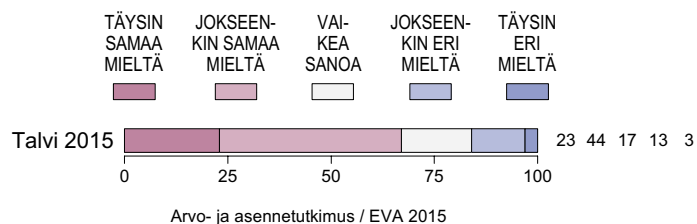
Kyllä on, mikäli kansalta kysytään. Kaksi kolmesta (67 %) arvelee, että viimeaikaiset tapahtumat Lähi-idässä ovat lisänneet terrorismin uhkaa Suomessakin (kuvio 11). Väitteen tyrmää vain kuudesosa (16 %).

Suomea pidetään siis ainakin jossain määrin alttiina terrorismille. Tuloksesta ei kuitenkaan voida päätellä, mitä suomalaiset voisivat tehdä vähentääkseen terrorismin uhkaa.

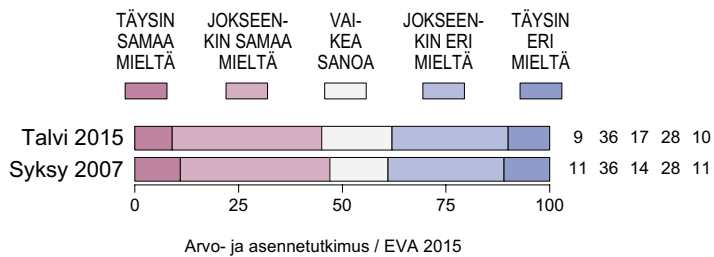
Pitäisikö Suomen esimerkiksi pidättäytyä kriisinhallinnasta ulkomailla, jottei se provosoisi terroristeja vastaiskuun Suomen kotirintamalla? Vai pitäisikö Suomen juuri toimia aktiivisesti maailmalla, jotta se voisi osaltaan vaikuttaa myös terrorismin syntyjuuriin ja syihin?

Kysymys on suomalaisille vaikea. Hieman alle joka toinen (45 %) arvioi, että Suomella on velvollisuus osallistua kansainvälisiin kriisinhallintatehtäviin eri puolilla maailmaa. (Kuvio 12.) Jonkin verran pienempi ryhmä (38 %) kuitenkin torjuu tämän käsityksen.

Kuvio 11. "VIIMEAIKAISET TAPAHTUMAT LÄHI-IDÄSSÄ (mm. ISIS) OVAT LISÄNEET TERRORISMIN UHKAAN SUOMESSAKIN" (%).

Kuvio 12. "SUOMELLA ON VELVOLLISUUS OSALLISTUA KANSAINVÄLISIIN KRIISINHALLINTATEHTÄVIIN ERI PUOLILLA MAAILMAA" (%)*.

* Vuoden 2007 tulos perustuu EVAn EU-asennetutkimukseen.

Kysymys jakaa suomalaisia melko voimakkaasti sekä väestöryhmien välillä että niiden sisällä. Suomen velvollisuuksia korostavat ennen muuta kokoomusta ja vihreitä äänestävät, ne torjuisivat puolestaan perussuomalaisten ja kristillisdemokraattien kannattajat. Useimpien muiden puolueiden kannattajien mielipiteet jakautuvat siten, ettei niistä välity selvää mielipidesuuntaa.

Unelma omasta rauhasta

Kriisinhallintaan kriittisesti suhtautuvat huomauttavat usein mielellään, että toisten ongelmiin sekaantumista tulisi välttää.

Toista mieltä olevat taas perustavat argumenttinsa sille, että tosiasiasa ongelmiin sekaantumista on vaikea välttää. Suomi ja suomalaiset ovat kytkeytyneet muuhun maailmaan lukemattomin säikein, jotka liittyvät talouden ja kaupan ohella myös arvoihin ja politiikkaan. Se, mitä maailmalla tapahtuu, vaikuttaa väistämättä meihin.

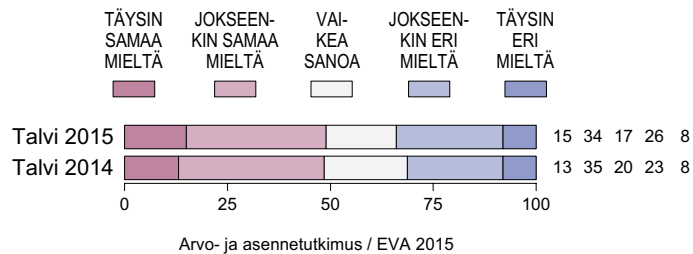
Olenainen kysymys kaiken tämän keskellä on se, miten suomalaiset näkevät maansa paikan maailmassa. Onko Suomi toimija, jonka kannattaa keskittyä omiin asioihinsa ja välttää puuttumista siihen, mitä muualla tapahtuu? Vai onko niin, että Suomen on oltava avoin ja aktiivinen myös maailmalla, jotta se voisi hoitaa omia asioitaan hyvin?

Suuri osa suomalaisista toivoo, että maamme voisi jollakin tavalla kääntää kelloja taaksepäin tai edes hidastaa koko ajan kiihtyvän ja syvenevän kansainvälisen vuorovaikutuksen etenemistä.

Joka toinen (49 %) ajattelee, että Suomi on mennyt liian pitkälle mukaan globalisaatioon ja että maamme pitäisi jatkossa palata kohti kansal-

Joka toinen ajattelee, että maamme pitäisi palata kohti kansallisempaa taloutta

Kuvio 13. "SUOMI ON MENNYT LIIAN PITKÄLLE MUKAAN GLOBALISAATIOON, JATKOSSA MAAMME PITÄISI PALATA KOHTI KANSALLISEMPAA TALOUTTA JA POLIITIKKAA" (%).

lisempää taloutta ja politiikkaa. Kolmannes (34%) asiasta toista mieltä. (Kuvio 13.)

Tulos on käytännössä sama kuin vuosi sitten. On epäselvää, miten Suomi voisi edes teoriassa ottaa askelia loitommalle kansainvälisen talouden ja politiikan melskeistä. Silti unelma jonkinlaisesta ”omasta rauhasta” elää melko vahvana.

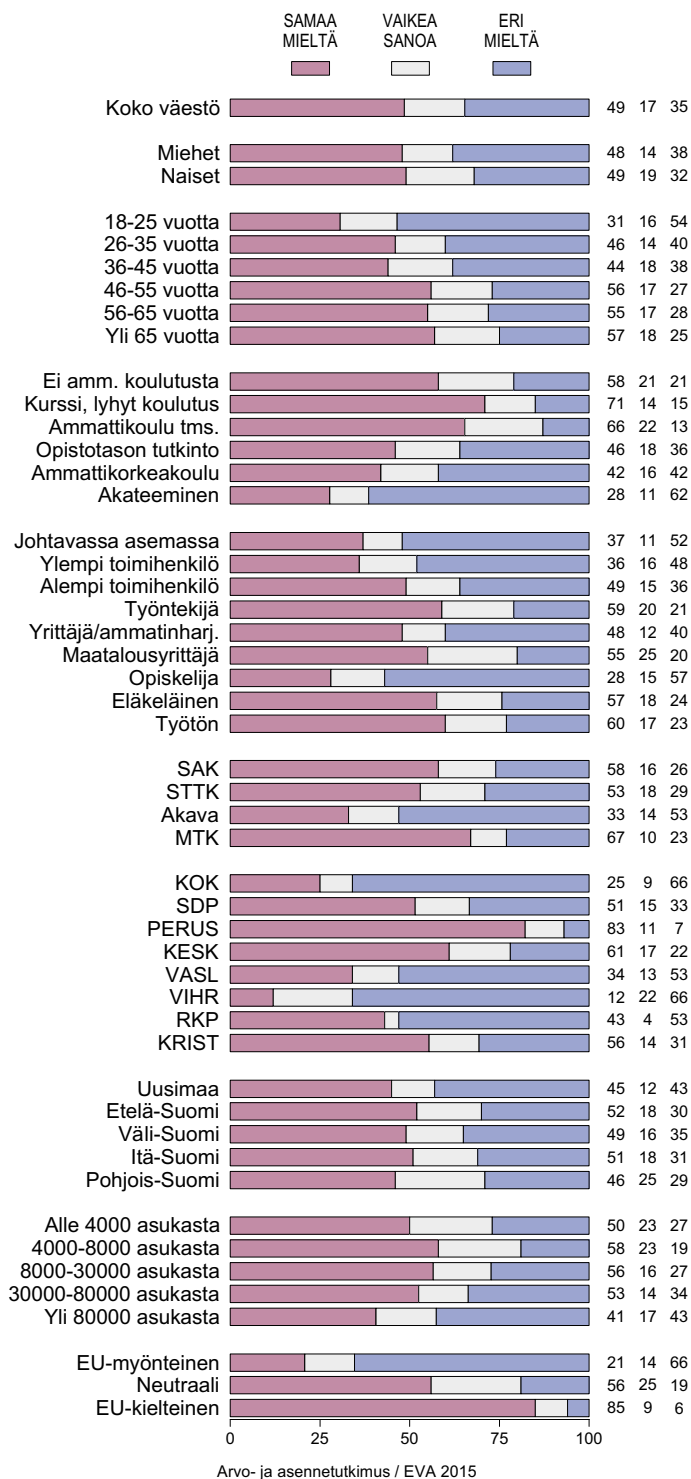
Asia jakaa suomalaisia voimakkaasti niin iän, koulutustason kuin sosioekonomisen asemankin mukaan. Halua globalisaation jarruttamiseen löytyy laajalti etenkin ikääntyneiden, vähemmän koulutettujen sekä työ- ja maanviljelijäväestön ja työttömien parista. Akateemisesti koulutetut, nuoret ja opiskelijat muodostavat toista mieltä olevien ydinjoukon. (Kuvio 14.)

Poliittisella kentällä tapahtuu jako kahteen leiriin. Kansallista agenda painottaisivat erityisesti perussuomalaisten, mutta myös keskustan, sosiaalidemokraattien ja kristillisdemokraattien kannattajat. Kansainvälisyyttä korostavat puolestaan kokoomusta, RKP:tä, vihreitä ja vasemmistoliittoa äänestävät.

Toinen kansainvälisiin keskinäisriippuvuuksiin vetoava väittämä jakaa mielipiteitä huomattavasti vähemmän. Useampi kuin kaksi kolmesta (68 %) yhtyy ajatukseen siitä, että ilmastonmuutos on aikamme suurin ympäristöuhka, jonka torjumiseksi on nopeasti ryhdyttävä tehokkaisiin toimiin kaikissa maissa. (Kuvio 15.)

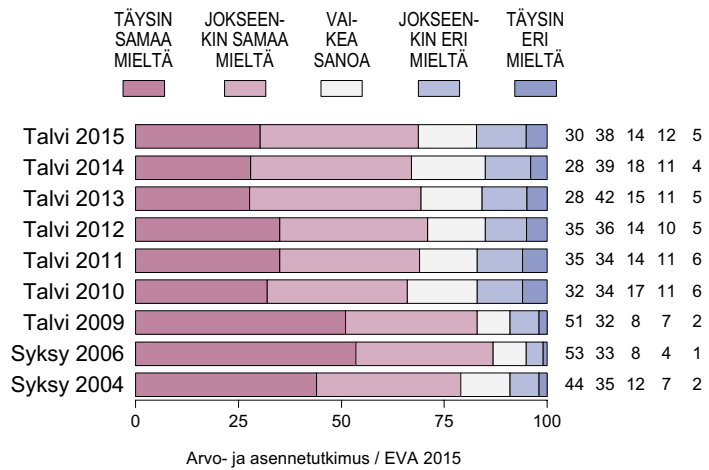
Voimakkainta ilmastohuoli on vihreitä tai vasemmistoliittoa äänestävien, opiskelijoiden, alle 25-vuotiaiden sekä naisten parissa. Laimeaa se ei ole missään väestöryhmässä, mutta tosiasia kuitenkin on, ettei sitoutuminen ilmastonmuutoksen torjuntaan ole toipunut sille erityisen voimakkaalle yksimielisyyden tasolle, jolta se putosi kuusi vuotta sitten. Tuolloin ilmastohuolesta suli yhdellä kertaa parikymmentä prosenttiyksikköä, ja asenteet vakiintuivat nykyiselle tasolle.

Kuvio 14. "SUOMI ON MENNYT LIIAN PITKÄLLE MUKAAN GLOBALISAATIOON, JATKOSSA MAAMME PITÄISI PALATA KOHTI KANSALLISEMPAA TALOUTTA JA POLITIIKKAA" (%).

Arvo- ja asennetutkimus / EVA 2015

Kuvio 15. "ILMASTONMUUTOS ON AIKAMME SUURIN YMPÄRISTÖUHKA, JONKA TORJUMISEKSI ON NOPEASTI RYHDYTTÄVÄ TEHOKKAIISIIN TOIMIIN KAIKISSA MAISSA" (%).

*Vuoden 2012 tulos perustuu EVAn EU-asennetutkimukseen.

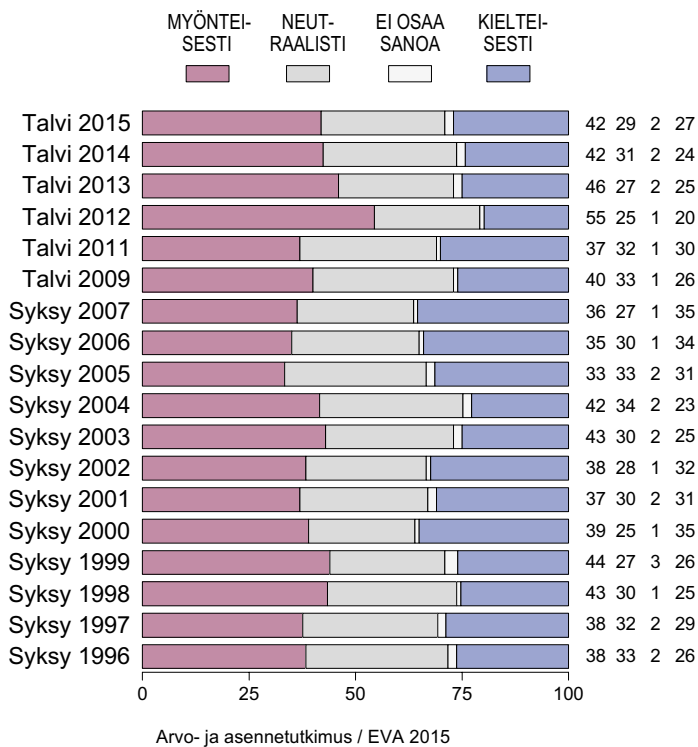
EU ja euro säilyttäneet kansansuosionsa

Eurooppaa viime aikoina koetelleet kriisit eivät ole muuttaneet suomalaisten perustuntoja EU-jäsenyyden suhteen. Jäsenyyden kannatus ja sen vastustus ovat vaihdelleet maltillisesti viime vuosina.

Tällä haavaa EU-jäsenyyden suosio on vähintään jäsenyyuskantojen pitkän aikavälin keskiarvon tasolla. Suurin vastaajaryhmä (42 %) suhtautuu maamme EU-jäsenyyteen myönteisesti ja kaksi hieman pienempää ryhmää neutraalisti (29 %) ja kielteisesti (27 %). (Kuvio 16.)

Tulos on käytännössä sama kuin vuosi sitten. Kriittinen suhtautuminen on kasvanut muutaman prosenttiyksikön, mutta samalla myönteisen suhtautumisen laskusuunnassa ollut trendi näyttäisi nyt pysähtyneen.

Kuvio 16. MITEN SUHTAUTUU NYKYISIN MAAMME EU-JÄSENYYTEEN (%).*

* Vuosien 1996-1999, 2001, 2003, 2005, 2007 ja 2012 tulokset perustuvat EVAn EU-asennetutkimukseen.

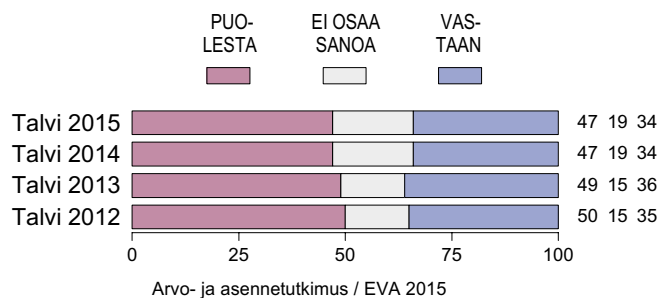
EU-kantojen väestöryhmittäinen jakauma on pysynyt pitkälti samanlaisena vuodesta toiseen. Koulutettu, sosioekonomisesti paremmassa asemassa oleva ruuhka-Suomen asukas on tyypillinen EU-jäsenyyden kannattaja. Perussuomalaisia äänestävät, kristillisdemokraattien kannattajat ja maanviljelijät ovat puolestaan kielteisesti suhtautuvien kärkijoukot.

EU:ta koskevien asenteiden pysyvyyttä voidaan testata myös kysymällä, miten suomalaiset äänestäisivät, jos kansanäänestys EU-jäsenyydestä järjestettäisiin uudelleen. Kysymys on sikäli hypoteettinen, ettei EU-jäsenyyden uudelleenarviointi ole yhdenkään eduskuntapuolueen asialistalla. Kiinnostavan aiheesta tekee kuitenkin sen ajankohtaisuus joissakin EU-maissa, kaikkein vahvimmin Irossa-Britanniassa, joka voi ajautua uuteen kansanäänestykseen kevään parlamenttivaalien jälkeen.

Kotona Suomessa uusi äänestys ei kuitenkaan toisi muassaan mitään uutta, pikemmin päinvastoin. Saatu tulos olisi hyvin lähellä vuoden 1994 kansanäänestyksen tulosta (kuvio 17). Jäsenyyden puolesta äänestäisi hieman alle puolet (47 %) kansasta, kolmanneksen (34 %) äänestäessä vastaan. Viidennes (19 %) jäisi vaille kantaa. Koska vain annetut äänet lasketaan, olisi lopputulos käytännössä entinen: 58 prosenttia puolesta, 42 prosenttia vastaan.

Kantojen jähmeys on sikäli mielenkiintoinen ilmiö, että äänestäjien joukko on ehtinyt muuttua kahdessakymmenessä vuodessa perin pohjin. Tästä huolimatta mutta vastausten jakauma säilyy entisellään.

Kuvio 17. JOS KANSANÄÄNESTYS SUOMEN EU-JÄSENYDESTÄ JÄRJESTETTÄISIIN NYT, ÄÄNESTÄISIKÖ JÄSENYYDEN PUOLESTA VAI SITÄ VASTAAN* (%).

*Vuoden 2012 tulos perustuu EVAn EU-asennetutkimukseen.

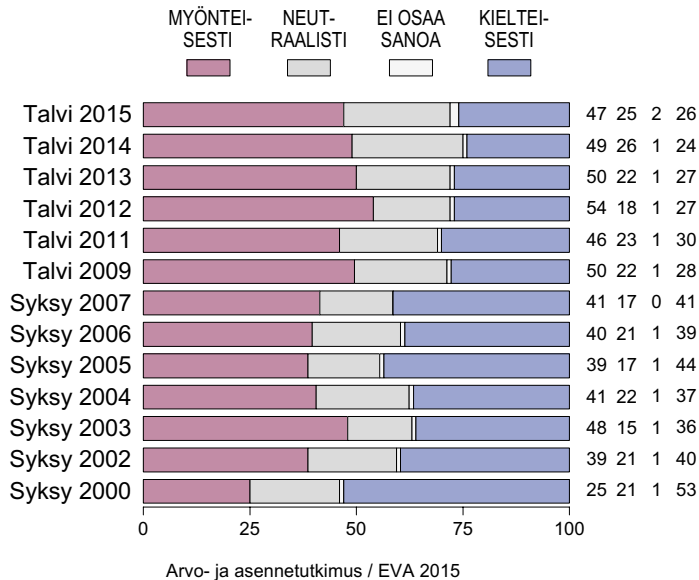
Euro sopii Suomelle

Eurooppaa jo viisi vuotta otteessaan pitänyt eurokriisi näytti viime vuonna jo osoittavan tasoittumisen merkkejä. Vaikeuksissa olevat maat irrottivat yksi toisensa jälkeen tehohoidon letkut ja palasivat lainamarkkinoille. Huomio ehti jo kääntyä eurokriisin hoidosta kasvukriisin lääkitsemiseen.

Ne, jotka ehtivät jo ilakoida eurokriisin päättyvän, nuolaisivat kuitenkin liian aikaisin. Eurokriisi palasi ja keskustelu kiihtyi uudelleen vuodenvaihteessa, kun Kreikassa parlamenttivaalit lähestyivät.

Alettiin puhua siitä, mitä tehdään, jos ja kun Kreikan uusi hallitus ei halua noudattaa maalle sen saamien lainojen ehtona määrättyä talouden hevoskuuria. Alettiin selvittää, voidaanko Kreikan lainojen ehdot repiä auki tai konsanaan unohtaa. Alettiin pohdita, mitä tapahtuu, jos kaikki tähän mennessä EU:n ja sen kriisimaiden välillä sovittu ei enää pädekään.

Kuvio 18. MITEN SUHTAUTUU SIIHEN, ETTÄ RAHAYKSIKÖMME VAIHDETTIIN MARKASTA EUROKSI* (%).

*Kysymysmuoto muuttunut seurannan aikana. Ennen vuotta 2011 kysymys kuului: '... siihen, että markka korvattiin [korvataan] eurolla vuoden 2002 alussa'. Vuosien 2003, 2005, 2007 ja 2012 tulokset perustuvat EVAn EU-asennetutkimukseen.

Tämä ei kuitenkaan juurikaan näy muutoksena suomalaisten suhtautumisessa euroon. Hieman alle joka toinen (47 %) suhtautuu euroon myönteisesti, neljäsosa (25 %) neutraalisti ja toinen neljäsosa (26 %) kielteisesti. (Kuvio 18.)

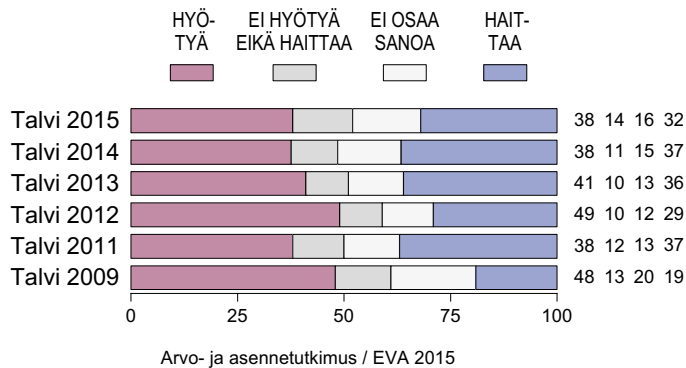
Luvut ovat osapuulleen samat kuin neljä vuotta sitten, ennen viime eduskunta-vaaleja. Vastausten väestöryhmittäiset suhtautumiserot noudattavat hyvin pitkälti samaa logiikkaa kuin suhtautumiserot EU-jäsenyyteen.

Euro on siis hieman suositumpi kuin EU-jäsenyys, eikä sitä siis pidetä minään erityisenä riippakivenä Suomelle. Mutta miksi näin on?

Yksi selitys voisi olla yksinkertaisesti se, että suurin vastaajaryhmä katsoo euron ja EMU-jäsenyyden hyödyttävän Suomea. Näin ajattelee neljä kymmenestä (38 %) (kuvio 19). Seitsemäsosa (14 %) arvelee, ettei yhteisvaluutasta ole hyötyä muttei toisaalta haittaakaan. Kolmannes (32 %) katsoo, että euro on meille tässä taloustilanteessa haitaksi.

Euron nykyisessä taloustilanteessa taakaksi kokevien joukko on hieman pienentynyt viime mittauksesta. Tämä voi heijastella viimeaikaisia ilmiöitä, kuten euron kriisin lientymistä ja euron devalvoitumista tai euroon perinteisesti liitettyjä myönteisiä puolia, kuten vakaata hintatasoa ja alhaisia korkoja.

Kuvio 19. ONKO EUROSTA JA EMU-JÄSENYYDESTÄ HYÖTYÄ VAI HAITTAA SUOMELLE NYKYISESSÄ TALOUSTILANTEESSA* (%).

*Kysymysmuoto osittain muuttunut. Vuonna 2009 muotona oli 'nykyisen talouskriisin oloissa'. Vuoden 2012 tulos perustuu EVAn EU-asennetutkimukseen.